

כיתה ב'

התפוח אינו נופל רחוק מהעץ - על עצים ומשפחה

מטרות

1. היכרות עם מדרש בצורת סיפור ילדים, והתנסות במדרש תמונה.
2. התנסות בחשיבה על המשפחה כעץ.
3. הכרה בקיומן של קהילות יהודיות בעולם באמצעות סמלילי קהילה.

ציוד

- « כרטיסיות עם ביטויים ופתגמים.
- « דפי ציור וצבעים.
- « גיליונות עם הסיפור כמספר התלמידים (עדיף להדפיס עד נקודת ההקראה בצד אחד, ואת הסיום בצד השני של הדף).
- « מצגת או כרטיסיות של סמלילי המשפחה.

מהלך

פתיחה (15 דק')

1. נרשום על הלוח את הביטויים ומטבעות הלשון הבאים: פרי בטן, אילן יוחסין, עבודת שורשים, וגם את הפתגם 'התפוח אינו נופל רחוק מהעץ'. נסביר את משמעות הביטויים ונדון בקשר בין כולם. נשאל: מה הקשר בין עץ למשפחה? מי במשפחה שלכם הוא הגזע? מה יש בשורשים של המשפחה שלכם? מי הפירות של עץ המשפחה שלכם?
2. כל תלמיד יזמן לצייר את המשפחה שלו בתור עץ. נשאל את התלמידים - איזה עץ בחרו? גבוה? נמוך? עם פירות? בלי פירות? האם רואים את השורשים או לא? מה יש בסביבות העץ? נבקש מכל תלמיד להצביע על מקומו על העץ שצייר.

למידה בחברותא (20 דק')

התלמידים יחולקו לקבוצות, ויקבלו הנחיות קוליות מהמורה, שלב אחר שלב

1. נקריא את שתי הפסקאות הראשונות של הסיפור (עד החלק בו האיש שואל במה הוא יברך את העץ). אפשר להקריא את הגרסה המקורית ואחר כך לתת לתלמידים את גרסת הילדים לעבודה עצמית.
2. ננחה את התלמידים לחשוב יחד על ברכה שהאיש יכול לברך את העץ, שיש לו הכל.
3. נסביר שהעץ הוא משל לבן אדם (נקריא את הנספח לסיפור). ננחה את התלמידים לשוחח בקבוצה על השאלה: אם האדם הוא כמו העץ בסיפור, איזה מין אדם פגש האיש שהיה במדבר?
 - « אנחנו יודעים שהעץ היה גדול וגבוה – האדם הוא
 - « לעץ היו פירות רבים ומתוקים – אז האדם הוא
 - « ליד העץ יש מעיין שמשקה אותו – אז האדם חי ב
4. ננחה את התלמידים לשוחח ביניהם על השאלה: איזו ברכה היינו מברכים אדם כזה? מה עדיין חסר לו?
5. נסיים את הקראת הסיפור, וננחה לשאול בקבוצות: נטיעה של מי אתם? מי נטוע לידכם? מי האילן שברכו אותו בנטיעות במשפחה שלכם?
6. נזמין את התלמידים להוסיף נטיעות נוספות לעץ שציירו בתחילת השיעור.

אסיף במליאה (10 דק')

1. נשאל: במה משפחה דומה לעץ? האם לדעתכם עצים הם סמל למשפחה רק אצלנו, בישראל, או שגם בקהילות יהודיות בעולם? (נאסוף תשובות גם על בסיס מה שלמדנו)
2. נראה לתלמידים תמונות (מצ"ב) של סמלים של ארגונים של קהילות יהודיות בארצות הברית. נשאל: במה התמונות דומות ובמה הן שונות זו מזו? איזו תמונה אתם הכי אוהבים? מתי המשפחה היא הגזע ומתי היא הפרי? איזו תמונה דומה למשפחה שלכם? האם וכיצד אפשר לדעת לפי התמונה האם המשפחה יהודית או לא?

ברכת האילן (ספר האגדה)

איש הֶלַךְ בַּמִּדְבָּר. {הלך יום אחד, הלך יומיים, הלך שלושה ימים, הלך עשרה ימים – ולא מצא לא עיר ולא פונדק, לא אילן ולא מים. עשרה ימים הלך האיש ולא ראה סביבו נפש חיה}. והנה, לאחר עשרה ימי הליכה, פתאום, בִּמְרֻחַק, ראה האיש אילן. האיש חשב: בַּמָּקוֹם שֶׁבוּ צוּמַח אֵילָן, אֹלֶיךָ יָהִי גַם מֵעַיִן. ואמנם, לְאוֹשְׁרוֹ שֶׁל הָאִישׁ, בִּצְלַל הָאֵילָן מְצָא מַעַיִן. ולא רק מעיין מצא האיש אֶלָּא גַם צַל וְשָׁפַע שֶׁל פִּירוֹת. האיש היה מאושר. הוא שתה לְרוּוִיָּה, רחץ אֶת פְּנָיו, אכל מִפִּירוֹת הָעֵץ וּשְׁכַב לָנוֹחַ בְּצַלוֹ. נח שעה, נח שֵׁעָתִים, נח שלוש שעות, ואז החליט כי יש בו כוח להמשיך בַּמַּסְעוֹ.

אך לפני שיפנה לִדְרוֹכוֹ וילך, פָּנָה הָאִישׁ אֶל הָאֵילָן ואמר לו בקול נרגש:
 ”אילן יקר! אתה עזרת לי, וכעת אף אני רוצה להודות לך ולברך אותך. אך לך כבר יש מכל טוב. הו, אילן אילן, בְּמָה אֶבְרַךְךָ?
 לברך שתהיה עץ גדול ונאה? אתה כבר גדול ונאה!
 לברך שיהיה לך צל רחב ונאה? כבר יש לך צל רחב ונאה!
 לברך שיהיו לך פירות מתוקים? כבר יש לך פירות מתוקים!
 לברך שיהיה תחתיה מעיין? כבר יש תחתיה מעיין!
 לברך שיהיה המקום שבו אתה עומד חביב? הוא כבר חביב!
 כל מה שאני רוצה להעניק לך בְּבִרְכָתִי כבר יש לך. מה אומר ומה אגיד?”

* * *

חשב האיש עוד רגע קט ואמר: ”אני יודע בְּמָה אֶבְרַךְ אותך! אברך אותך! אברך אותך! שֶׁכָּל הָאֵילָנוֹת הַקַּטָּנוֹת שִׁיעִלוּ וַיִּצְמַחוּ מִתּוֹךְ הַזְרַעִים שֶׁלָּךְ, יִגְדְּלוּ לִהְיוֹת כְּמוֹךָ!”

* * *

ואף אלוהים, כְּשֶׁבִיִּיקֶשׁ לִבְרֹךְ אֶת אֲבֵרָהֶם חשב:
 בְּמָה אֶבְרַךְ אֶת אֲבֵרָהֶם?
 לברך אותו שיהיה צדיק? הוא כבר צדיק!
 לברך שאשתו, שְׁרָה, תהיה צַדִּיקָה? היא כבר צַדִּיקָה!
 לברך שילדיו יהיו צדיקים? הם כבר צדיקים!

אלוהים חשב עוד רגע קט ואמר: ”אֲבֵרָהֶם! אני יודע בְּמָה אֶבְרַךְ אותך! אברך אותך! שגם הנכדים שלך, הנינים שלך, בְּנֵי הַנִּינִים וְכָל בְּנֵי הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים שִׁיִּצְאֻ מִזְרַעְךָ יִגְדְּלוּ לִהְיוֹת כְּמוֹךָ!”

<https://agadastories.org.il/kids/node/229>

נספח

איש אחד הסתובב בעולם והיה מאוד בודד. לפתע פגש איש אחר שהיה אדם מעניין וחכם, עם בית יפה. האיש אירח אותו, ודאג לו למשך כמה ימים. לפני שנפרדו רצה האורח לברך את האיש שקיבל אותו.

סמלילי משפחה של קהילות יהודיות בחו"ל

Jewish
Family &
Community
Services